

ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖವಲ್ಲವೆಂದ ಗಾಂಧಿ 'ಆದರೆ ಕಾಲವು ಮುಂದೆ ಸರಿದಂತೆ, ಹೊಸ ಅಗತ್ಯಗಳೂ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಉದಯಿಸಿದಂತೆ, ಅಂತರ್ಜಾತಿ ಭೋಜನ ಮತ್ತು ವಿವಾಹಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬದಲಾವಣೆ ಅಥವಾ ಮರುಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅದರಂತೆ ತಾವೇ ಬದಲಾದರು. ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಾತಿಯ ಭೋಜನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮುಕ್ತ ಅವಕಾಶದ ಜೊತೆಗೆ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದರೂ ಅಸ್ವಶ್ಯರಾಗಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಜಾತಿಯ ವಿವಾಹ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು, ಅದರಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರು. 'ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಹರಿಜನ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ವರಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ತಾಕೀತು ಮಾಡಿದರು. ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬದಲಾದ ಗಾಂಧಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಖರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಈ ಮಾತುಗಳು ನಿದರ್ಶನವಾಗಿವೆ: 'ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಭಯಾನಕತೆಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಇಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಜಾತಿಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಪುರಸ್ಕರಿಸುವುದಾದರೆ, ನಾನು ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂದೂ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಲಾರೆ. ಕಾರಣ, ಅಂತರ್ಜಾತಿ ಭೋಜನ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹಗಳು ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಯಾವುದೇ ಅನುಮಾನ ಹಾಗೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ (1936)' ಮುಂದೆ 1945ರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: 'ನಾವು ತಿಳಿದಿರುವ ಈ ಜಾತಿ, ಉಪಜಾತಿಗಳು ಅಳಿಯಬೇಕು, ಅತಿಶೂದ್ರರು ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಹಿಂದೂಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಮದುವೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಹಿಂಜರಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಡಬೇಕು.' ಹಿಂದೂಮ್ 1927ರಲ್ಲಿ 'ಉತ್ತಮರೆಂದುಕೊಳ್ಳುವವರೇ ತಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿಯಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬೇಕು. 'ಅಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಹಿಂಸೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಅಹಿಂಸೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ' ಎನ್ನುವುದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ತಾತ್ವಿಕತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಅಸಮಾನತೆಯ ಅಡಿಪಾಯಗಳನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮೂಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆಯ ಆಳದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಡುಕನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರು. ಜಾತಿ, ವರ್ಣ, ವರ್ಗಗಳಿಂದ ಆಗಿರುವ ವಿಭಜನೆಯ ವಿರುದ್ಧ ದನಿಯೆತ್ತಿದರು. ಹೀಗೆ ಅಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಹಿಂಸೆ, ಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಅಹಿಂಸೆ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಅಮೆರಿಕದ ಒಬ್ಬ ಪತ್ರಕರ್ತರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಸಂದರ್ಶನವೊಂದರಲ್ಲಿ (1946). ಅದೇ ಪತ್ರಕರ್ತರು ಬರೆದಿರುವ ಮಾತುಗಳೂ ಹೀಗಿವೆ: "ವರ್ಗರಹಿತ, ಜಾತಿ ರಹಿತ ಇಂಡಿಯಾವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ತಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ಉಳಿದಿರುವಂಥ (ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ಎಂದು ನನ್ನ ಗ್ರಹಿಕೆ) ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹರಿಜನರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವಂಥ ದಿನಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಹಂಬಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ನಾನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ' ಎಂದು ಅವರು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದರು." (ಮೂಲ: ಮಾರ್ಕ್ ಲಿಂಡ್ ಲೇ ಅನು: ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ).

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಗೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೂಲಭೂತವಾದಿಗಳು ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪ್ರಗತಿಪರವೂ ಪ್ರಸ್ತುತವೂ ಆಗಿದೆ: 'ಧರ್ಮವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಗೆ ಮಾನದಂಡವಲ್ಲ, ಅದೇನಿದ್ದರೂ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ದೇವರ ನಡುವಿನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧ' ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸಿದ ಗಾಂಧಿ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಾಗಿದ್ದರು, ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆದರು. 'ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಪರಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬಾರದು' ಎಂದರು. 'ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಒಪ್ಪಿತ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮೀಯರೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಿಂಜರಿಯಬಾರದು' ಎಂದು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬದುಕಿದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದ ಅವರು 'ಸತ್ಯ ದರ್ಶನವು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಧರ್ಮಗ್ರಂಥದ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲ' ಎಂದು

